PÉČE O PAMÁTKY ZAČÍNÁ OSVĚTOU

Hlavním impulzem pro založení Institutu pro památky a kulturu bylo zjištění, že v České republice v té době neexistovala organizace, která by se průběžně věnovala aktuálnímu dění, monitorování a prezentaci možností obnovy, financování a využívání památek. To bylo v roce 2007. Nejdříve s malým a postupně pak s větším týmem lidí začal Aleš Kozák připravovat projekty, které dodnes pomáhají šířit osvětu a příklady dobré praxe v péči o kulturní dědictví u nás. A to se stalo hlavním posláním tohoto institutu.

V červnu byl Institut pro památky a kulturu podpořen Nadací VINCI v České republice. Poskytnutý finanční dar byl použit na nákup automobilu, který bude zajišťovat jednak mobilitu zaměstnanců při přípravě projektů, ale také na přepravu materiálu např. převoz tiskovin, vybavení veletrhu, konference apod.

„Vyhledáváme pozitivní příklady, které mohou inspirovat další zájemce o památky, propojujeme kontakty, připravujeme vzdělávací aktivity, prezentujeme úspěšné příklady obnovy památek,“ říká Aleš Kozák, ředitel Institutu pro památky a kulturu, kterého jsme pozvali k rozhovoru.

Jaké jsou vaše hlavní projekty?
Zřejmě nejviditelnějším a nejznámějším je oborový internetový portál PROPAMÁTKY. Jedná se o jediný takto zaměřený a denně aktualizovaný portál v České republice. Kromě zpravodajství obsahuje také přehled aktuálně vyhlášených dotací a veřejných sbírek na památky, stejně jako přehled odborníků, řemeslníků a firem se zkušenostmi při obnově historických staveb. Vydáváme také stejnojmenný časopis a pořádáme konference. Na jaře pravidelně oceňujeme ve spolupráci s Ministerstvem kultury a Národním památkovým ústavem nejúspěšnější veřejné sbírky na obnovu památek v soutěži s příznačným názvem MÁME VYBRÁNO. K dispozici máme také vlastní putovní výstavu, která formou příběhů a krásných černobílých fotografií představuje různé přístupy při opravách a využívání kostelů.

Institut je také sociální podnik. Co to znamená?
Stručně řečeno jde o zaměstnávání lidí, kteří se vzhledem ke své životní situaci obtížněji uplatňují na trhu práce.
V našem případě jde o omezení z důvodu zdravotního hendikepu. Prvotním impulzem, proč začít nabízet práci těmto lidem, byl projekt realizovaný s podporou Evropské unie zaměřený právě na rozvoj sociálního podnikání. V roce 2010 jsme tak nabídli zaměstnání třem redaktorům. A dnes už zaměstnáváme celkem sedm lidí s různými zdravotními

omezeními. Osobně mě velice těší, že v naší redakci mohou tito lidé pracovat. Z nějakého důvodu neměli v životě takové štěstí, mohu-li to tak nazvat, jako většina z nás. Totiž že jsme zdraví. U nás se snažíme respektovat jejich potřeby, což redakční práce umožňuje. Dá se totiž naplánovat. Naši zaměstnanci si proto mohou přizpůsobovat svoji agendu aktuálnímu zdravotnímu stavu. A výsledky naší práce dokazují, že celý tým funguje velice profesionálně. To potvrzuje i řada ocenění, která jsme v průběhu času získali.

Můžete je stručně představit?
Několikrát jsme byli oceněni v soutěži Média na pomoc památkám, kterou vyhlašuje Syndikát novinářů České republiky, náš časopis PROPAMÁTKY získal již dvakrát první místo za grafické zpracování i svůj obsah v soutěži Zlatý středník. Výroční zpráva Institutu zvítězila v soutěži Fóra dárců nesoucí název Být vidět. Každé takové ocenění potěší celý tým a potvrdí, že jdeme správným směrem a že naše práce má smysl.

Z jakých zdrojů financujete provoz organizace?
Rozpočet tvoří jak vlastní příjmy, např. z pořádání konferencí, tak státní příspěvky na zaměstnávání hendikepovaných. Čas od času se nám podaří získat dotaci či jiný příspěvek, což je milé, ale úhrady pravidelných provozních nákladů takto financovat nelze. Proto spolupracujeme s odbornými firmami, které pravidelně nebo jednorázově podporují naši práci. A začínají nám přispívat také naši čtenáři a příznivci formou dobrovolných finančních darů.

Co Vás osobně přivedlo k této práci?
Moje profesní cesta se mohla ubírat vlastně úplně jiným směrem. Vystudoval jsem ekonomii na Vysoké škole ekonomické v Praze a mnoho mých přátel tak nyní pracuje v bankách, pojišťovnách, stali se auditory nebo obchodují na burzách. Já jsem již v průběhu studia zjistil, že něco takového by mě netěšilo. Současně jsem se zajímal o architekturu, o rozvoj regionů a sídel. Po ukončení studia jsem dostal nabídku pracovat jako grantový specialista v oblasti památek. A to byl asi ten hlavní impulz, kdy se propojilo mé vzdělání a dlouhodobý zájem. Při té práci jsem poznal krásné historické domy v centru Prahy, seznámil se s mnoha milými lidmi – majiteli památek. Získal jsem první praktické zkušenosti v oblasti péče o památky. Obzor jsem si pak rozšířil dalším studiem a v roce 2007 založil obecně prospěšnou společnost Institut pro památky a kulturu. Nakonec se mi pro vedení organizace hodí i mé ekonomické vzdělání. Obor památkové péče je navíc velice pestrý. Stále se učím novým věcem, stále poznávám zajímavé lidi.

Můžeme nějak definovat pojem „kulturní památka“?
Jedná se o nemovitosti nebo i movité věci, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti. Jde o výsledek tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti. Kulturní památkou se mohou ale stát například i stavby, které mají přímý vztah k významným osobnostem nebo historickým událostem. Kromě jednotlivých staveb či objektů lze ovšem chránit i celá území, což jsou zejména historická centra měst a vesnic.

Jak si Česká republika stojí v péči o kulturní památky v porovnání se sousedními zeměmi?
Naše země je na památky nesmírně bohatá, registrovaných jich máme více než 40 tisíc. Péče o kulturní dědictví je u nás na velice dobré úrovni a v rámci Evropy se rozhodně nemáme za co stydět. Naopak. Co je ovšem potřeba zlepšovat, tak to je dialog mezi zúčastněnými stranami, tedy majiteli, odborníky v oblasti památkové péče, architekty, řemeslníky nebo stavebními firmami. Stále se máme co učit ve způsobech využívání historických staveb. Jde především o to, aby byly zachovány jejich hodnoty. Současně je ale potřeba se snažit o jejich smysluplné a ohleduplné konverze, tzn. hledání nového obsahu. Aby se z nich nestávaly jenom a pouze skanzeny. Často v tomto úkolu úspěšně pomáhají neziskové organizace.

Můžete to přiblížit na konkrétním projektu?
Raději než vybírat jeden projekt či stavbu bych rád poukázal na pestrost, se kterou se díky neziskovým organizacím pečujícím o památky setkáváme. V České republice existuje několik set aktivních organizací, které se rozhodly přispívat k záchraně našeho společného kulturního dědictví. Může se jednat o drobnou architekturu, jako jsou smírčí kříže, boží muka nebo kapličky. Mnoho spolků se věnuje záchraně varhan, konkrétních kostelů nebo jejich souborů. Stále větší zájem ale získávají také památky průmyslového dědictví, jakými jsou například továrny, pivovary, mosty, vodojemy, mlýny, věže či komíny. Existují nadšenci do historie železnice, kteří se starají o nádražní budovy a lokomotivy, další pak třeba o tramvaje či jiné dopravní prostředky. Nelze zapomenout na hrady, zámky a tvrze nebo památky archeologie. Všem lidem, kteří se z vlastní vůle a často s vlastními prostředky takto angažují, patří veliký obdiv a poděkování. Bez jejich odhodlání by mnoho odkazů na naši historii už dnes nebylo k dispozici. Zachraňují totiž cenné doklady nejenom pro nás, ale především i pro budoucí generaci.

Jak je to s veřejnými sbírkami a dalšími zdroji financování?
Hledání potřebných finančních zdrojů na obnovu památek je práce dlouhodobá. To, co se opraví, je potřeba také udržovat. Peníze jsou zkrátka třeba. Existují evropské, státní či jiné veřejné formy podpory ve formě dotací, o příspěvek je možné žádat také soukromé nadace, firmy nebo dárce. A právě rozvoji dárcovství se sami aktivně věnujeme a podporujeme ho. Pořádáme soutěž veřejných sbírek na památky s příznačným názvem MÁME VYBRÁNO, kdy hodnotíme a oceňujeme úspěšné vyhlašovatele sbírek na celém území České republiky. Lidé u nás ročně dokáží sami přispět na památky částkou 10 až 20 milionů korun, což není zásadní částka, ale není ani zanedbatelná. Záleží totiž na každém z nás, zda se rozhodne a zapojí se, ať už jednorázově, nebo opakovaně. Takovou příležitost třeba nabízí také náš klub přátel – Klub PROPAMÁTKY (klub.propamatky.info).

Pomáháte s fyzickou opravou památek?
Jak jsem již uvedl, naše redakce je sociální podnik, takže fyzicky na památkách dlouhodobě pracovat nemůžeme. Naším hlavním úkolem je přinášet informace, šířit osvětu. Sami jsme si však v rámci vlastního teambuildingu stanovili tzv. Den pro památku, kdy se jednou v roce skutečně vydáváme fyzicky pomáhat. Pracovali jsme tak třeba v chotěšovském klášteře nebo na historickém statku ve Vlčkovicích.

Kam byste nás pozval na výlet?
Odpovím nepřímo: Začtěte se do příběhů památek, o kterých píší naši redaktoři na portálu PROPAMÁTKY (www.propamatky.info). Naleznete více než tři tisíce článků, zpráv a rozhovorů, ale také seznamy stovek organizací, které o památky pečují na celém našem území. Jsem přesvědčený, že si sami vyberete takové místo, které rádi v budoucnu navštívíte. A možná jich bude i víc.

Jaké je vaše přání a vzkaz pro čtenáře?
Přeji si, aby projekty, které připravujeme, pomáhaly obnovovat kromě památek především vztah lidí k nim. A pokud kdokoliv může pomoci k záchraně třeba i drobné památky finančně nebo třeba dobrovolnou prací, ať to zkusí. Ten pocit za to stojí.

Přehled všech projektů Institutu pro památky a kulturu je k dispozici na: www.instituteu.cz